

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De quibusdam conditionibus requisitis in sponsalibus Caput. Secundum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

rem communem, quo solent sponsalia promitti, sicuti non peccat, sic obligatur stare promissis, utraque contrahit sponsalia. Ratio est, quia sic se implicite obligavit; dum enim sic promissit, nec contrarium expressit, implicite voluit totum illud, quod in tali promissione involuitur, involuitur autem obligatio contrahendi matrimonium.

13. Verum, si ex una parte præcise se habuit, & ex alia non novit, eam promissionem asserere dictam obligationem, nec voluit facere, quod alii solent, cum nec implicite, nec explicite se obligaverit, vera sponsalia non contraxit, & consequenter ad illa servanda non obligatur. Ita ibidem insinuat Sanchez, & nos latius explicuimus dicto §. 1. præsertim à nu. 5. Supponimus autem hic, bona fide hunc processisse: nam, si mala fide, ut alterum deciperet, sic se fecit, recurrit doctrina de fide promittente paulo superius allata.

CAPUT II.

De quibusdam conditionibus requisitis in Sponsalibus.

Præter ea, quæ hæcenus dicta sunt, debent sponsalia esse. Primo, Voluntaria. Secundo, Non extorta Metu. Tertio, Signo certo expressa. Quarto, Non necessario aliis, sed solum Sponsis, manifesta. Quinto, absoluta, non conditionata.

§. I.

Sponsalia Voluntaria esse debent.

ubi

DE ERRORE, DECEPTIONE,
Ignorantia forte intercurentibus in illis.

1. Quod ad Sponsalia requiratur libertas, & plena deliberatio, nec sufficiat semiplena, potius est, tanquam res clara, supponendum, quam probandum. Cum enim sponsalia obligent ad mortale, eam petere debent advertentiam, quæ ad mortale requiritur, quæ non est, nisi plena, & perfecta. Sed quæ tandem est hæc?

Respondeo, esse eam, qua intellectus sine ullo errore, aut ignorantia apprehendit rem, & sufficienter advertit, sit ne bona, vel mala, seu advertit, quænam in sua natura illa sit.

Sanc. a Pont. b

a Sanc. l. 1.

2. Hinc neque ab eo, qui usu rationis careat, etiam si sit septennio major, neque à furioso, neque ab ebrio, immo, neque ab iracundo, vel valde cupiente, quando ira, & cupiditas, ita privat hominem usu rationis, ut impediatur advertentiam requisitam ad mortale (quod certe rarissimum est) valida sponsalia, sicuti, nec validum Matrimonium, iniuntur. Sanc. Hurtad. Pontius, Becanus, alii- que apud Leandr. c

b Pont. l. 4
mat. c. 1.

3. Quoniam vero ignorantia, deceptio, error minuunt voluntarium, quibus aliquando tollunt, idèd, pro re nostra, de illis aliqua hic sunt adnotanda.

c Leandr. d.

4. Primò. Si error sit ejusmodi, ut sufficeret ad reddendum irritum Matrimonium, qualis est error personæ, & conditionis servilis, sine dubio reddit irrita, etiam sponsalia. Si vero error sit circa alias qualitates Sponsi, vel Sponsæ, quæ sint tales, quæ sufficerent ad rescindenda sponsalia, quando post illa supervenirent (de qua die mox) saltem dat Jus ad rescindenda sponsalia facta per dictum errorem, quo illa qualitates tunc non advertentur, rescindenda, inquam, modo mox dicendo num. 8.

1. de matr.
qu. 18.

5. Secundò. Si altera pars v. g. Sponsus dolo, & fraude Sponsam decept in prædictis qualitatibus, & hic dolus dedit causam contractui, scilicet, hoc dolo inducta Sponsa consensit, nulla sunt sponsalia ex Averfa loco, mox citando, sed contrarium tenet cum Lessio, & aliis Coninck. e An autem remaneat decipiens ex parte sua, saltem in vim promissionis obligatus, ad standum sponsalibus, si decepta id requirit, idem dic, quod de incutiente metum ad eadem sponsalia ex torquenda, infra f dicemus. Quod si circa eadem qualitates, nec Sponsus, nec Sponsa decept, sed iis nescientibus, decept alius, non sunt irrita sponsalia: ex hac tamen causa possunt justè rescindi modo mox dicendo nu. 8. ita Averfa. g

d Infra c. 5
§. 7. & 8.

e Conin. d.

6. Tertio. Si ex ignorantia, vel imprudentia seipsum Sponsus decept in prædictis qualitatibus, pari modo valida erunt sponsalia, si

23. de spõ-

sal. dissol.
dub. 9. n.

73.
f Infra §. 2
num. 13.

g Aver. de
matr. q. 8.
sec. 4.

sponsalia, sed parimodo ex hac etiam causa rescindi possunt. Idem ibidem.

7. Quarto. Quando error, vel dolus in iisdem qualitatibus intercessit, sed non inductus est Sponsus, vel Sponsa ad contrahendum (qui error apud Theologos, & Juristas dicitur comitans) valida sunt sponsalia; quia non sunt contracta ex vi illius erroris, vel doli.

8. Quid si dubitat, An verè contraxerit ob qualitates, circa quas fuit error, vel dolus?

Respondeo, si ex qualitates erant tam graves, ut sufficeret ad sponsalia dissolvenda, de quibus quidem qualitatibus hic loquimur, non debet se tenere obligatum ad sponsalia, quia nisi ipsi clarè constet, se verè, etiam cum illa cognitione, sponsalia inire voluisse, potest, se tenere, tanquam inductum ad illa ex eo errore, vel dolo.

9. Quæres. Si in aliquibus ex dictis casibus sponsalia valida sic contracta, possunt facillè rescindi (id quod, ut Doctores notant, non solum ministerio Judicis, verum etiam ab ipsa parte errante, vel decepta, fieri per meram suam voluntatem potest, quæ scilicet jure suo resistit à sponsalibus sic initis) si, inquam, tam facillè rescindi possunt, quid interest, quoad praxim scire, an sponsalia sint valida, nec ne?

10. Respondeo, multum sanè interesse, nam, si ipso jure sunt valida, quamvis statim rescindenda, pariant impedimentum publicæ honestatis, id est, una pars non potest contrahere Matrimonium cum consanguineis in primo gradu conjunctis cum alia parte, juxta Decretum Tridentini, quod impedimentum non pariunt; si sint invalida. Idem dic de jure ad amplexus, & oscula, donec rescindantur, quæ duo in simili innui etiam supra. ^a

^a Supra
c. 1. §. 2.
n. 3.

§. II.

Non extorta metu.

1. **M**etus potest esse Primò, vel injustè incussus ad extorquenda sponsalia, vel justè. Secundò, vel gravis, quæ dicitur cadens in constantem virum, vel levis. Tertiò, potest incui, vel ad extorquenda, ut dictum est, sponsalia, vel ad aliquid aliud ut

si inimicus mortem alicui minaretur, & is ex se, & liberè eligeret inire sponsalia cum inimici sorore, ut mortem sic effugeret. Quarto, vel incussus ab extrinseca causa libera v. g. à Parente, à Judice, ab Inimico, Vel ab extrinseca causa necessaria v. g. ab infirmitate, tempestate apprehensione infirmi, undè quis moveatur ad sponsandam v. g. suam concubinam. Nota autem metum illum, qui causatur à prædicta causa extrinseca necessaria, vere esse, & dici metum ab intrinseco, vere enim is, qui movet te ad Matrimonium promittendum, est tuus timor conceptus ex infirmitate, naufragio, gehenna.

Has metuum Classes distinctè explicui, Lib. 1. in Decal. c. 2. §. 5.

Metus gravis injustè incussus, quomodo sponsalia irrijet?

2. Hic, sive à parte, sive ab aliis incussus ad extorquenda sponsalia, reddunt ipsa, non solum Jure ^b Ecclesiastico, sed etiam Jure naturæ nulla; Ita sustinui loco cit. & rationem satis efficacem (ut mihi videretur) attuli, loquendo ibi de omni contractu afferente obligationem Justitiæ, & loquendo de Matrimonio: at certè eadem est ratio, nunc de sponsalibus. Videatur locus, e ne actum agere hic cogamur.

3. Quod autem saltem ex Jure Ecclesiastico sint nulla prædicta meticulosa sponsalia, est communior opinio apud ^d Sanchez, idemque, etiam si essent juramento firmata, ita, ut non sit opus relaxatione juramenti, ad ea non servanda, ut idem docet, e quem sequitur Diana, f & Averfa g alios citans.

Metus gravis justè incussus.

4. Hic incussus ad extorquenda sponsalia, ut si v. g. Judex tibi dicat, qui homicidium commisisti, *Nisi despondeas Bertam, te justè ad triv. mes, vel ad mortem, propter homicidium commissum condemnabo*, non reddi sponsalia nulla. Sicuti, nec per similem metum, nullum reddi Matrimonium, nos loco citato diximus, & dicemus infra ^k suo loco, militat enim eadem ratio ibidem dicta; Et quamvis Bonacina ibidem à me citatus doceat, metu hoc justo, invalidum reddi matrimonium, §. 2.

monium, ob perfectam libertatem, quam Matrimonium, quod est ex se indissolubile, requirit, tamen idem dicere nequaquam poterit de sponsalibus, quæ ex se indissolubilia non sunt, sed rescindi, ex supervenientibus causis possunt.

Metus levis, sive justè, sive injustè incussus.

5. Hic non reddit irrita sponsalia: Ita qui apud Averlam; a & nos item loco citato §. 6. Idem iustinimus de Matrimonio, eadem autem est ratio de sponsalibus. Monui tamen ibidem, saltem propter auctoritatem extrinsecam, esse probabilè, quod sponsalia metu levi iusto extorta sint valida, sed irritanda, etiam propria auctoritate; cum enim (ut Sanchez b) altera pars in conscientia teneatur relaxare fidem hoc metu extortam, poterit ipse et vim patiens pari modo in conscientia resumere fidem à se datam; idque, etiam si sponsalia juramento firmata fuerint, modo tamen Absolutionem juramenti obtinuerit, ut idem notat. c In foro externo non dari actionem huic patienti metum levem, sive justum, sive injustum, ibidem monui.

Metus injustus non incussus ad extorquenda sponsalia, sed ad aliud.

6. Hic non irritat sponsalia, neque ex solo hoc capite, nisi alia rationabilis superveniat causa, irritari possunt. Ita colligitur d Sanc. l. 4 ex iis, quæ habet Sanchez. d & ex iis, quæ nos loco cit. §. 5. n. 12. diximus, dum docuimus matrimonium hoc modo celebratum esse validum, quia non ex vi metu; sed ex propria voluntate in illa occasione metus, eligitur Matrimonium, quare sponsalia inita ex metu illo mortis ab inimico incusso ob alium finem, quem num. 1. tertio loco explicui, valida sunt.

Metus quicumque, sive gravis, sive levis incussus à causa extrinseca non libera.

7. Hic pari modo non irritat sponsalia; unde sponsalia, quæ num. 1. exempli causa attulimus contra cta ex metu naufragii, &c. valida sunt. Ratio est, quia tunc homo à se-

ipso, non ab alio impulsus, eligit, tanquam medium sui boni, illa sponsalia. Lege Sanc. e e Sanc. l. 4 & nos idem dicemus de Matrimonio infra c. mat. d. 11. §. 2. num. 3.

Obligatio incusantis metum.

8. Inquires. Cum certum sit, illam partem, quæ metum gravem injustum passa est, posse licetè rescire à sponsalibus, quid dicendum de ea parte v. g. de Sponso; qui metum injustè incussit, seu, quo sciente, incussus est ab alio metus, ultra peccatum mortale, quia est injuria in re gravi, obligatur ne stare sponsalibus, si forte Sponsa, quæ metum passa est, velit Matrimonium contrahere?

9. Respondeo. Certum est Primo, non obligari ad Nuptias contrahendas ex vi justitiæ sponsalium, quia, jam dictum est, hæc sponsalia irrita esse.

10. Certum est Secundo, obligari ad refarciendum omnia damna fortè inde consequuta sponsæ, multo magis, si adfuit violatio, de qua redistinctè f alibi locutus sum.

11. Superest ergo quæstio, An obligetur ad Nuptias, saltem ex vi fidelitatis, seu ex vi promissionis

12. Respondeo. Obligari, nisi aliquid superveniat, quod ab obligatione excuset, docet Averla, g sicuti idem Averla h docue- g rat, in Matrimonio meticulousè inito, eum, qui metum injustè incussit, obligari ad ite- rum contrahendum valide Matrimonium, si altera pars Matrimonium ratificari expo- stulet.

13. Sed non obligari, colligitur ex Castalao, i & ex Sanc. k quatenus hi probabilius reputant, incusantem metum ad ipsum Matrimonium extorquendum, non obligari in foro conscientiæ, donec per Judicem condemnetur, ad illud ratificandum, etiam si altera pars metum passa ratificatum velit: Nam ex hoc colligitur, quod multo probabilius idem reputabunt in sponsalibus, propter paritatem, immo majoritatem rationis. Ratio præcipua hujus doctrinæ est; quia in contractu oneroso, cum ex sua natura ipse sit ex utraque parte obligatorius, certè, ut servetur æqualitas, aut utraque pars obligata remanere debet, aut neutra. Cum igitur certum sit, in casibus positis, partem, quæ metum passa est non

Bbb rema-

f Lib. 7. in Decal. c. 5. § 3. à nu. præfert. 45

g Av. q. 3. de ma. sec. 4. V. Dum h Idem c. 4. sec. 2. §. 6. Est que. i Cast. d. 2. de spons. pu. 12. n. 2. k Sanc. l. 4. mat. d. 15. num. 5.

remanere obligatam, nec remanebit alia. Monoco tamen præ oculis semper habendum, quod diximus num. 10. & in Decalogo loco ibidem citato.

14. Quod diximus de incutiente metum, *Sanc. l. 1. dic. a* de decipiente, idemque dic de fictè con-

sentiente cum eadem monitione nu. 10. Ad-

de tamen, neutrum obligari ad aliquid, si mu-

tua fuit, & æqualis deceptio, vel fictio; quia

in injuriis datur compensatio, & deceptio

deceptio eliditur. Lege Sanc. *b* Layman. *c*

matr. d. 10 & Boffium. *d*

præsertim

num. 11. Adnimadversio pro metu justè incusso

c Laym. *li.* à legæ.

§. 11. 10. p.

1. c. 1. n. 11.

d Boff. *de*

mat. c. 2.

n. 62.

15. Denique adverte sponsalia inita ex metu justè incusso per legem, ut si Index sic dicat, *Si non respondeas Berram (quam quia violasti, debes ex lege, & ex obligatione uxorem ducere) te in trimesis nudam;* adverte, inquam, sponsalia hæc, & valida esse, & rescindi non posse, quia ex nulla parte injuriam continent, ut ex dictis, & ex primo libro in Decal. lococit. colligitur.

§. III.

Signo certo expressa.

1. Quæcumque verba, signa, scriptura, nuntus, quibus Sponsus, & Sponsa determinatæ personæ significant promissionem reciprocæ de futuris Nuptiis, sufficiunt ad constituenda sponsalia, si vè ea signa ejusmodi sint ex propria significatione, si vè ex consuetudine, si vè ex propria voluntate spondentium, si vè quocunque alio modo, dummodo, ut dixi, Sponsus, & Sponsa inter se significant, intelligentque promissionem; Cum enim sponsalia sint meras contractus civilis, factis sunt ea verba, vel signa, quæ internum consentum, seque obligandi intentionem sufficienter exprimant. Merito igitur Sanchez *e* ait, apud Indos illa verba: *Ego te ducam;* respondente alio. *Forse ego te ducam,* & illa verba apud Indos, *Sepeliam te, quando morieris.* Merito, inquam, ait, parere vera sponsalia; nam quamvis ex se hæc non sint determinata promissio, tamen ex usu illius regionis, animus spondendi Matrimonium exprimitur.

c Sanc. *l. 1.*

mat. d. 18.

num. 2.

2. Idem dic, si post tractatum de sponsalibus addant Sponsi. *Placet:* vel quid simile, nam tunc ex circumstantiis, satis prædictus animus exprimitur.

3. Pari modo, si Sponsus v. g. dixit verba certo significantia promissionem, & Sponsa respondeat. *Consentio. Volo,* vel quid simile; quia verba sequentia intelliguntur ad sensum præcedentium; nisi clarè contrarium explicetur.

4. Dixi autem nu. 1. (determinatæ personæ.) Nam sponsalia non constituentur, si personæ sint indeterminatæ, ut si quis ita dicat. *Accipio in Sponsam meam unam ex his tribus filiabus tuis:* quia; sic, incerta est promissio, cum nesciatur, in quam ex filiis terminetur.

5. Ex dictis ergo, si constat affuisse intentionem spondendi, & Sponsus, ac Sponsa per illa signa, vel verba, quamvis ex se non sufficienter explicativa, satis promissionem mutuam cognoverint, vera enascuntur sponsalia, veramque in foro conscientiæ obligationem inducent.

6. In foro autem externo Index, cui intentio spondentium interna constare non potest, debet pronuciare juxta verba, vel signa externa. Quare, si ea mutuam promissionem significant, vel ex se, vel ex circumstantiis, vel ex consuetudine loci, pronuciabit valida sponsalia: si non significant, pronuciabit invalida; Si vero dubia est significatio, putò, debere à Judice ferri sententiam pro validitate sponsalium; quia in causâ Matrimonii judicandum semper à Judice est in ejus favorem, ut docet cum communi Sanchez, *g* qui tamen excipit, quando dubium oritur ex impedimento impotentiae. At causâ sponsalium causâ Matrimonii est. Quid in foro conscientiæ, sit in dubio dati consensus in matrimonium, sentiendum, meam sententiam *h* alibi proposui.

7. Jam vero his in univèrsum dictis, ipsa verba, vel signa certò, vel dubiè significantia, hic claritatis gratia in suas Clâsses distributas subscribamus.

Verba,

Verba, qua certo constituunt Sponsalia.

8. Accipiam, vel ducam te, vel, v. g. Mariam, in meam, vel in Sponsam meam.
 9. Promitto, me ducturum te, vel, Mariam in crastinum.
 10. Accipiam, ducam te, vel, Mariam: Nam ex communi usu, subintelligitur, in uxorem.
 12. Non aliam, sed te ducam.
 13. Promitto, vel, me obligo, vel, do tibi fidem meam, quod te ducam.
 14. Sub fide mea te ducam.
 15. Habeas me infidum, nisi te ducam.
 16. Ego te accipio in uxorem. Et altera respondeat, Ego te accipiam in virum, constituunt sponsalia. Nam licet illud Sponsi, Accipio, significet de presenti; unde videatur per hæc verba constitui Matrimonium: tamen illa expressio Sponsæ respondentis per futurum, ostendit, consensum esse de futuro; atque aded constituuntur sponsalia, non verò Matrimonium.

Verba, qua certo non constituunt Sponsalia, sed potius Matrimonium.

17. Accipio te in meam.
 18. Habeo te in uxorem.
 19. Providebo tibi, sicuti uxori. Sed vide num. 28.
 20. Ex nunc reputo te uxorem, seu, in uxorem meam.
 21. Ex nunc, vel, semper, vel, omnibus diebus vita mea, vel, posthac, vel, ab hoc tempore habeo te, tenebo te pro uxore, tractabo te, providebo tibi, ut uxori. Posthac, vel, ex nunc eris mea.
 Prædictæ formulæ, exprimente uxore simili modo suam consensum, non constituunt sponsalia, nam constituunt Matrimonium, quia sic explicatur consensus de presenti. Cum autem in ultima ex prædictis non additur illud *ex nunc, posthac, vel, semper*, dubia res est, de qua mox numero 28.
 22. Volo te in uxorem: Volo te in virum. Non constituunt sponsalia, sed Matrimonium, quia consensus est de presenti; Si autem dicatur *Volo te ducere in uxorem*, dubia res est, de qua num. 29.

23. Verba illa negativa: *Nunquam aliam à te ducam*, non inducunt sponsalia, nec Matrimonium; sed ad summum sic dicentes tenebuntur solum sub conditione, illam ducere, si aliquam ducere velint. Vide Sanch. a Sanc. l. 1. & Averfam. b Si dicatur. *Nullam aliam ducam, nisi te*, mox num. 31. explicabo. 19. nu. 5.
 24. *Non aliam, nisi te ducam*, Matrimonium constituit non sponsalia, quia sic exprimitur consensus de presenti. b Aver. q. 8. sec. 3. V. debet.

Verba, qua sub dubio constituunt sponsalia, nisi major expressio addatur.

25. Promitto, me desponsaturum te, vel Mariam.
 26. Te desponsabo.
 27. Tecum sponsalia contraham. Hæc tria afferunt incerta sponsalia, est tamen probabilius ex Sanc. c sponsalia non afferre, sunt enim solum promissio de sponsalibus contrahendis. d. 18. n. 13.
 28. *Habebo, tenebo te, ut uxorem, providebo tibi, ut uxori*, dubiæ sunt formulæ, an scilicet Matrimonium, an solum sponsalia constituant, quando non additur aliqua ex illis particulis dictis numero 21. *ex nunc, semper, &c.* Nihilominus Sanchez, d & Hurtadus, d Sanc. l. c. e citans Coninck, ajunt, probabilius esse, quod sine illis particulis constituant sponsalia, quia ex se hæc verba respiciunt futurum. d. 1. de ma. Rectè, *ex se* (ajunt) nam constituent Matrimonium, si consuetudo loci, vel tractatus antecedens de Matrimonio, vel quid simile efficiat, ut ea verba significant consensum de presenti, quæ consideratio semper in hac materia adhibenda est, ut universim innui numero primo, secundo, & tertio. Ex quo conciliatur, quod diximus numero 19. de illa formula (*providebo tibi, ut uxori*) & quod hic dicimus, de eadem; hic enim, ut probabilius asserimus per eam ex se constitui sponsalia, ibi autem diximus constitui Matrimonium, sed intelligendum est non ex se, sed vel ex circumstantiis, vel ex usu regionis ad similitudinem ejus, quod numero primo attulimus de ea Indorum formula, quamvis per verbum futurum, *Sepeliam te, &c.* Illa item formula; *mea eris*, dubia est; Siquidem sensus potest esse, *mea eris uxor*, vel, *mea eris sponsa*. Sed mihi quidem longè probabilius

est, per eam constitui sponsalia, quia id notat illud futurum, (*eris*) quod tamen contrahi ad præsens, undè, & tunc constitui Matrimonium, si addatur *ex nunc, posthac, &c.* diximus eodem nu. 21. & idem, si similia addantur, ibidem diximus, de illis aliis formulis. *habebo te, tenebo te pro uxore, &c.*

29. *Volo, vel placet* infinito adjunctum, sic, *volo, vel placet contrahere tecum, ducere, accipere te in uxorem*: pari modo *volo te habere, te tenere in uxorem*, dubia sunt verba. Constituunt sponsalia ex Sanc. a quia ex se hæc verba satis verificantur, si ea proferens nolit nunc, illam esse suam, sed tempore futuro; verum ab Hurtad. b hæc putantur verba, satis æquivoca, quia possunt significare merum dumtaxat desiderium promittendi; & atque aded Judex, qui intentionem, sic loquentium, non noscit; debet pronuciare (ait Hurtadus) per hæc verba, nec Matrimonium, nec sponsalia fuisse constituta. Lege etiam

a Sanc. l. c.

b Hur. l. c.

c Delug. l.

3. Resp.

mor. d. 16.

n. 47. &

48.

d Sanc. l. c.

e Sanc. ib.

n. 5. 8.

& 10.

f Pont. l. 2.

mat. c. 10.

g Av. q. 8.

mat. sec. 3.

V. Debet.

h Hur. l.

e diff. 13.

nu. 57.

30. *Accipio te in meam ex crastino, seu in crastinum*, non sponsalia, sed matrimonium constituere, docet Hurt. loc. cit. quia sensus est, *nunc volo, seu consentio, ut cras sis mea*: consensus ergo est, inquit; de præsentis, licet exequutio debeat esse eras. At d Sanc. ait, constituere sponsalia, quia ratione illius additi (*ex crastino, &c.*) promissio est de futuro. In certa igitur res hæc apparet mihi.

31. *Nullam aliam ducam, vel duco, nisi te, vel præter te, vel quam te*, nec sponsalia constituere, nec Matrimonium, putant Sanc. s & Pontius. f Rem esse dubiam dicit Averfa. g

Distinguit autem Hurt. b Si enim dicatur *duco*: constituitur (ait) Matrimonium, si *ducam*, constituuntur sponsalia. Huic postreg Av. q. 8. mo adhaereo, quia per illud *duco*, consensus præsens exprimitur; per illud, *ducam*, exprimitur futurus; nam propterea nu. 11. hanc posteriorem numerari inter formas constituentes sponsalia, & illam priorem num. 14. recensui inter constituentes Matrimonium.

Signa, qua Sponsalia constituunt.

32. Porrigere, & tangere sibi manus in signum fidei, & promissionis, quam sibi dant Sponsi de futuris Nuptiis,

33. Inmissio annuli in digitum, ad idem significandum.

34. Missio, & acceptatio munerum juxta morem Sponsorum, præcedente tractatu de Matrimonio.

Ex his vides non solum prædicta signa sola, sed nec ipsam copulam solam, constituere sponsalia, nisi supponatur tractatio de Nuptiis, vel quid simile; secus enim prædicta præstari possent animo fornicario.

35. Taciturnitas filii præsentis, quando Parentes, Tutores, vel curam illius loco Parentum gerentes Matrimonium ipsius promittunt, patit sponsalia. Parentes, inquam, Tutores, &c. non vero extranei; nam non assentior Pontio i assententi, & Dianæ k ju. i Pont. l. dicanti esse probabile, constitui sponsalia, c. 14. n. 7. etiam si extranei sint, qui promittunt; non assentior, inquam, quia extranei carent auctoritate exprimendi aliorum consensum, & Taciturnitas tunc dicti filii non præsumitur rationabiliter esse consensus, facile enim potest procedere ex eo, quod non curat, ea quæ dicti extranei ex se promittunt, cum non teneatur ipsis respondere.

36. Si filius absens, vel infans, postea fiat præsens, vel septennis, quando ab iisdem Parentibus edissent promissionem pro ipso factam de ipsius Matrimonio, & ipse taceat, sponsalia item inicit. Ita Coninck; multo magis, si ratificet per verba, vel per cohabitationem, vel per oscula, & amplexus, vel per visitationem, vel per appellationem Sponsæ, vel per similia, sic enim est clara sponsalium approbatio, quod etiam definitur in Jure. m

S. I V.

Non necessario aliis manifesta.

X. IN hoc, inter alia multa Matrimonium differt à sponsalibus, quod post Tridentinum, Matrimonium invalide inicitur, nisi iniatur publicè, hoc est, coram Parocho, & Testibus, id, quod dicitur iniri Matrimonium in facie Ecclesiæ; At non, sic sponsalia; ad horum enim valorem satis est, si soli Sponsi inter se mutuam promissionem exhibeant. Quare sponsalia clandestina, & valida sunt, & nisi aliud mali immisceatur, licita, ut declaravit Sacra Congregatio apud Reb. & Hurt. n Decretum Tridentini (ait Sacra Congregatio) quod statuit, ut matrimonium fiat coram Parocho, & Testibus, non habet locum in sponsalibus. 2. Por-

2. Porro dubitabis : An Matrimonium ipsum clandestinum, quod est invalidum, ut Matrimonium, inducat tamen valida sponsalia, & sic, qui, absente Parocho, & Testibus, Matrimonium contraxit, obligetur iterum legitime contrahere, quasi tunc sponsalia contraxisset?

3. Respondeo. Vel agimus de Matrimonio clandestino contracto ab Impuberibus, vel à Puberibus: Pubertas acquiritur à viro, decimo quarto anno completo; à femina, duodecimo item completo.

4. De priore non est controversia. Sicut enim omnes docemus, Matrimonium clandestinum, ut etiam publicum, si contrahatur inter dictos Impuberes nullum esse, tum ratione impubertatis, quia tunc non sunt aperti ad Matrimonium: tum ratione clandestinitatis, quia per Tridentinum, a Matrimonium clandestinum irritum est, & nullum: eodem modo cum Sanc. b docemus omnes, ejusmodi Matrimonium esse, in ratione sponsalium, validum, ita ut impuberes, qui clandestine invalidum Matrimonium contraxerunt, tamen contraxerint vera sponsalia, & item resultaverit impedimentum publicæ honestatis. Ratio est, quia ejusmodi Matrimonium obligare, ut sponsalia, definiit *Caput c. finale, & C. unicum; d* & ratio definitionis fuit, quia quando actus includitur in eo, quod fit, si non valet eo pacto, quo fit, valet meliori modo, quo potest. At sponsalia satis manifestè includuntur in eo contractu clandestino. Cum igitur ex alia parte Tridentinum solum annullaverit Matrimonium clandestinum, non verò clandestina sponsalia, sequitur, ea esse valida. Excipe, nisi prædicti expressè exclusiverint sponsalia, ut si dixissent: *Contrahimus Matrimonium, quod si Matrimonium non valet, nolumus obligare ad sponsalia*, nam tunc sponsalia inclusa nequaquam fuissent in illo clandestino Matrimonio.

5. De posteriori celebris est, & vulgata questio. An Matrimonium clandestinum inter puberes, cum non valeat post Tridentinum; ut Matrimonium, valeat, obligetque, ut sponsalia, sicuti modo diximus de clandestino inter impuberes.

6. Negat Sanch. e eumque sequitur Bona. Diana, f Becanus, Nava. alitque apud Aver. g Innotuit in illis Tridentini verbis: *Ad sic, id est, clandestine contrahendum eos Sancta*

Synodus omnino inhabiles reddidit. Si enim essent habiles (ait Sanch.) ad sponsalia, non essent omnino inhabiles. Consumat, nam tunc solum, actus, si non valet, ut agitur, valet meliori modo, quo potest, quando est defectus ex parte causæ ethice, ut est in Matrimonio impuberum; at quando est defectus ex parte efficientis, & formæ, ut est in casu nostro, in quo Tridentinum inhabiles reddidit illas personas, & requirit publicitatem illam tanquam formam, corrumpit omnino totus actus; unde, quia ejusmodi actui resistit Jus Tridentini, non potest ex illo oriri obligatio sponsalium.

7. Præter citatos, hanc etiam sententiam sequitur Bossius, h citans pro eo 35. Doctores, addens non posse hoc Matrimonium, etiam si juratum fuerit, & etiam si accesserit postea copula, parere valida sponsalia, quia illud totum, quantum quantum est, est actus nullus ex Tridentino: ex actu autem nullo, nullus procedere potest effectus.

8. Nihilominus Aversa i citans pro se i Avera. q. Navarr. & præterea Cordubam, Cominck, 8. sec. 3. V. Layman, Rebellium; (quibus adde alios videtur apud Bossium k afferentes declarationem k Bossius Sacræ Congregationis) ait, valere saltem, ut sponsalia; æque profus, ac valet in impuberibus. Ratio potissima est; quia fundamentum, quo innixus est Sanchez, non videtur solidum, nam Tridentinum inhabiles omnino reddidit Fideles ad contrahendum Matrimonium clandestine, non verò sponsalia: scilicet, non abstulit vim obligationis per modum sponsalium imbibitam in Matrimonio clandestino, sed valorem dumtaxat Matrimonii de præsentis, Jus ergo Tridentini resistit contractui clandestino, ut Matrimonium est, non verò, ut est promissio sponsalium: Quare negandum est illud, quod asserunt San. in Confirmatione, nimirum, quod ea personæ, tunc sint inhabiles ad sponsalia, & quod tunc desit forma data à Tridentino; Tridentinum enim solum eas personas reddidit inhabiles, & eam formam dedit, pro Matrimonio tantum, non pro sponsalibus in eo contractu imbibitis.

9. Prior ex dictis sententiis videtur probabilior; quia, dum absolute loquitur Tridentinum, absolute nullum totum actum quoad omnes partes quomodoocunque imbibitas refellit, nihilominus posteriori probabilitatem suam ne denegemus.

Pen. l. 14. n. 7. Dian. 17. q. 10. 270.

Trid. sess. 24. c. 2. de mat. b Sanc. lib. 1. matr. d. 23. num. 5. e Caput fin. de De spons. Impuberum. d C. un. §. 1. Idem quoque eodem 2. 6.

Caput fin. de De spons. Impuberum. d C. un. §. 1. Idem quoque eodem 2. 6.

Sanc. l. c. sup. 10. Diana p. num. ut Matrimonium, valeat, obligetque, ut sponsalia, sicuti modo diximus de clandestino inter impuberes. Aver. l. c. mox citando. V. g. Innotuit in illis Tridentini verbis: Ad sic, id est, clandestine contrahendum eos Sancta

10. Quòd si clandestinè contrahentes habeant intentionem faciendi sponsalia, si non possint validum facere Matrimonium, etiam Sanchez, a concedit, tunc fieri valida sponsalia, sed magis consequenter negat Bossius, b quia sic contrahentes non promittunt sponsalia externis verbis, seu signis externis, sed solum internè, quod ex supradictis ad validitatem non sufficit; verba enim illa clandestini Matrimonii, cum actum omninò nullum, ex sententia Sanchez, & ipsius Bossii, contineant, videntur non posse intentionem promissionis sponsalium legitimè significare.

a Sanchez l. c. n. 6.
b Bossius l. c.

§. V.

Absoluta sponsalia, & non conditionata. Remissivè.

DE his agetur commodius cum de consensu ipsius Contractus Matrimonii, Deo favente, infra e disputabimus.

Infra Tr. 4. de Consensu c. 5.

CAPUT III.

Quis possit Sponsalia contrahere?

Hic solum duo difficultatem habent. Primò, an possit quis in quacunque ætate. Secundò, an possit quis impedimento aliquo laborans, validè inire sponsalia.

§. I.

Ætas, quando nam, irritat Sponsalia.

1. Quæstio potest esse Primò, de eo, qui septennium complevit, sed nondum est pubes. Secundò, de eo, qui illud non complevit.

De eo, qui septennium complevit.

Dico Primò. Qui septennium complevit, quamvis nondum pubes, validè, & licitè sponsalia contrahit, si usu rationis est compositus (nam impos rationis etiam septennio major, non est aptus ad sponsalia, ut supra V. Matr. vidimus.) Ita Sanctus Thomas, & omnesque fere Theologi, quidquid dicant Sylvester, & alii que perpauci, requirentes ad sponsalia eandem ætatem, quæ requiritur ad Matrimonium.

Ratio nostræ doctrinæ est; quia licet sit determinata ætas pro Matrimonio, pro quo jura requirunt pubertatem, scilicet duodecimum annum completum in fœminis; decimumquartum item completum in viro; tamen pro sponsalibus expressè conceditur sufficere, tum pro fœminis, tum pro viro septennium completum. Hujus autem rei congruentia est; quia ad matrimonium, quod ex se est indissolubile, maturiore opus est iudicio, quàm ad sponsalia, quæ rescindi ex multis causis possunt.

De eo, qui septennium non complevit.

2. Dico Secundò. Minor septennio carens usu rationis invalidè inire sponsalia. Patet id ex dictis, supra, g & habetur in jure. h

3. Dico tamen Tertio. Idem minor septennio, si usu rationis poleat; etiam si cum usu per miraculum recepisset, validè, & licitè contrahit sponsalia. Hoc dictum magis est controversum, quàm præcedens; nam aliqui cum Averfa, i requirunt, præter usum rationis, ætatem septennii completi; Aliqui apud Dianam, k & apud eandem Averfam, l præter dictum usum, requirunt ætatem, saltem proximam septennio. Sed nos cum Sanchez, m Pontio, n & Leandro, o requirimus usum solum rationis, fatemur tamen propter aliquos Textus, quos prædicti Doctores inducunt, ipsorum sententiam esse probabilem. Ratio nostra potissima est; quia quando Jus, sive concedit, sive præscribit pro sponsalibus septennium; Ideò præscribit quia tunc præsumit in Sponsis usum rationis necessariam ad illa contrahenda: prorsus sicuti, ideò præscribit ætatem pubertatis pro Matrimonio; quia tunc præsumit potentiam ad generandum; Si ergo jam habetur sufficiens usus rationis ante septennium, sufficienter Jura servabuntur, sicuti proportionaliter jura, quæ requirunt pubertatem pro Matrimonio, sufficienter servantur etiam ante pubertatem, quando ante illam constat, quòd malitia suppleat ætatem, ut cum communi docet idem Sanchez. p

4. Illud est notandum cum eodem, q ante septennium non esse sponsalia, nisi appareat, & in foro externo, nisi probetur Sponsos esse compotes usus rationis, sed, post septem-